TRANSPARENCY INTERNATIONAL SVERIGE

Transparency International Sverige

Synpunkter på betänkandet Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet (SOU 2013:79)

Transparency International Sverige (TI Sverige) välkomnar i huvudsak utredningens förslag till en ny lag om förstärkt meddelarskydd för anställda hos privata arbetsgivare vars verksamhet finansieras av allmänna medel. Även om förslaget, delvis till följd av utredningsuppdraget, har ett begränsat tillämpningsområde, är det ett steg i rätt riktning för att öka samhällets möjligheter att motverka korruption och andra missförhållanden inom viktiga verksamhetsområden. Erfarenheterna visar tydligt att s.k. visselblåsning är ett effektivt sätt att komma åt oönskade beteenden inom både offentlig och privat sektor. Möjligheten för anställda och andra med insyn i olika verksamheter att tryggt kunna rapportera vad de i god tro ser och hör, är därför en prioriterad fråga och stöds av TI Sverige.

Enligt direktiven till utredningen skulle verksamheter inom vård, skola och omsorg i första hand analyseras, men det lämnades öppet för utredningen att inkludera även andra områden. TI Sverige beklagar att utredningen inte tog steget fullt ut och lät lagförslaget omfatta all offentligt finansierad verksamhet. Som utredningen själv konstaterar blir det med det lagda förslaget viss osäkerhet om var gränsen går för den valda begränsningen och vissa angelägna verksamheter hamnar utanför lagens tillämpningsområde. Med ett förslag som omfattar all offentligt finansierad verksamhet hade dessa problem undvikits. TI Sverige hade också gärna sett att utredningen mer ingående hade utvecklat analysen av för- och nackdelarna av en sådan vidare tillämpning.

TI Sverige ser dock fördelar med den valda lagstiftningsmodellen som sådan, d.v.s. i princip en enkel utvidgning av det meddelarskydd som f.n. gäller inom det offentliga området t.ex. för kommunala bolag. Utredningen anger att alla anställda, uppdragstagare eller ”annan form av” utförare inklusive inhyrd personal ska omfattas av det utökade meddelarskyddet. Det är i sig bra. Samtidigt innebär förslaget att endast de personer som är verksamma inom ”verksamhetens egentliga kärnområde” omfattas. Denna begränsning är svår att definiera klart och torde leda till tolkningssvårigheter, särskilt hos de enskilda, som överväger att lämna ut information till media. TI Sverige har svårt att se att denna begränsning är nödvändig.

TI Sverige delar utredningens syn på de potentiella problem som kan uppstå för privata arbetsgivare när det gäller lojalitetsplikt, företagshemligheter och avtalsfriheten. Dock anser vi att utredningen fäster alltför stor vikt vid dessa potentiella problem vid analysen av konsekvenserna av ett utvidgat meddelarskydd. Fördelarna med ett mer generellt utformat meddelarskydd överväger enligt TI Sverige nackdelarna med den potentiella risken för spridning av företagshemligheter eller försvagning av lojalitetsplikten.

TI Sverige hade gärna sett att utredningen hade gjort ett förtydligande av straffrättsliga gränsdragningar. Vidare hade man bl.a. kunnat granska Norges och Storbritanniens motsvarande redan införda lagstiftningar. En analys av Sveriges uppfyllelse av sina konventionsåtaganden inom relevanta områden saknas enligt TI Sveriges mening.

I övrigt instämmer TI Sverige i huvuddragen i utredningsförslaget.

Stockholm den 7 maj 2014

Johan Gernandt
Ordförande
TI Sverige

Einar Lundgren
Styrelseledamot
TI Sverige